

Uchwała Nr 180/XXIII/21
Rady Gminy Załuski
z dnia 5 lutego 2021 roku

**w sprawie przyjęcia gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz
ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2021-2023**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15, art. 40 ust. 1, art. 41 ust. 1 i art. 42 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t. j. Dz.U. z 2020 roku poz. 713 ze zm.) w związku z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2020 roku poz. 218 ze zm.) **Rada Gminy Załuski uchwala, co następuje:**

§1

Przyjmuje się gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2021-2023 w brzmieniu załącznika do niniejszej uchwały.

§2

Wykonanie Uchwały powierza się Wójtowi Gminy Załuski.

§3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Gminy

Agnieszka Dąbrowska

Załącznik do Uchwały Nr 180/XXIII/21
Rady Gminy Załuski
z dnia 5 lutego 2021 roku

**GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
NA LATA 2021-2023**

ZAŁUSKI 2021 ROK

I. CEL PROGRAMU

Utworzenie *Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie* ma za zadanie stworzenie spójnego i wielopoziomowego systemu przeciwdziałania przemocy, opartego o wyspecjalizowane zasoby instytucjonalne i ludzkie, pomiędzy którymi istnieje relacja współpracy.

Na poziomie lokalnym elementami takiego systemu są pracownicy wszystkich instytucji z terenu gminy zaangażowani w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Założeniem programu jest, że każdy specjalista powinien posiadać: umiejętność identyfikacji przemocy, posiadać wiedzę oraz umiejętności związane z podejmowaniem interwencji, znać kompetencje i zasady współpracy ze wszystkimi służbami i instytucjami, które uczestniczą w procesie pomocy osobom i rodzinom uwięzonym w przemoc domową, wykazywać gotowość włączania się do takiej współpracy.

Współdziałanie i kooperacja pomiędzy specjalistami i instytucjami pozwala na wypracowanie i realizowanie strategii pomocy rodzinie dotkniętej przemocą. Istotnym elementem programu jest podejście interdyscyplinarne. Działania na rzecz rodziny doznającej przemocy powinny być planowane i wdrażane przez specjalistów różnych zawodów, będących przedstawicielami różnych instytucji i organizacji. Interwencja wobec problemu przemocy w rodzinie nie może opierać się na działaniu jednej instytucji, ponieważ żaden pojedynczy specjalista czy instytucja nie są w stanie zabezpieczyć wszystkich podstawowych potrzeb osób doznających przemocy. Istotne jest więc podjęcie działań pomocowych o charakterze kompleksowego podejścia do sytuacji, poprzez stworzenie sieci współpracy, opartej o działania lokalnego zespołu interdyscyplinarnego. Taki charakter pracy pozwala na wspólne działania poszczególnych służb, oszczędza czas oraz pieniądze, a co najważniejsze, zwiększa szansę na ograniczenie skutków przemocy w przyszłości.

II. PODSTAWY PRAWNE

- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. z 2019 roku poz. 2277 ze zm.)
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 roku poz.1876 ze zm.)
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2020 roku poz. 218 ze zm.)

III. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE

Przemoc jest zjawiskiem społecznym, dotyczy szeroko rozumianego społeczeństwa: rodziny, instytucji, środowiska pracy. Przemoc wobec najbliższych związana jest ze zwykłym codziennym przejawem funkcjonowania rodziny, a jej występowanie jest na tyle częste i powszechne, że zjawisko to jest aprobowane kulturowo, a ofiary przemocy często pozostają z tym problemem same.

Tymczasem nikt nie zasługuje na bicie, krzywdzenie, maltretowanie, czy uwłaczanie jego godności, bez względu na to, co zrobił, czy powiedział! Nikt nie ma prawa znęcać się, poniżać, bić innych! Dom rodzinny powinien być przestrzenią bezpieczną, gdzie człowiek odczuwa akceptację i zrozumienie. Jednak dla wielu to właśnie dom rodzinny jest miejscem niebezpiecznym, gdzie doznają cierpienia fizycznych i emocjonalnych, gdzie są również wykorzystywani seksualnie.

Według definicji zawartej w art.2 pkt.2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie przemoc to: „**jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych (w rozumieniu art.115 § 11 ustawy z dnia 16 czerwca 1997r – Kodeks karny) a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą**”.

Istnieje wiele określeń zjawiska przemocy. Według Mellibrudy przemocą domową na gruncie psychologii określa się: „każde działanie lub rażące zaniechanie dokonane przez jednego z członków rodziny przeciwko pozostałym, wykorzystujące istniejącą lub stworzoną przez okoliczności przewagę siły lub władzy i powodujące u ich ofiar szkody lub cierpienia, godzące w ich prawa lub dobra osobiste, a w szczególności w ich życie lub zdrowie fizyczne bądź psychiczne”. Przemoc domowa charakteryzuje się tym, że:

1. Jest intencjonalna- przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary.
2. Siły są nierównomierne- w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą; ofiara jest słabsza, a sprawca silniejszy.
3. Narusza prawa i dobra osobiste - sprawca wykorzystując przewagę siły narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.).
4. Powoduje cierpienie i ból - sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody. Doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Przemoc w rodzinie może przybierać różne formy:

- 1. Przemoc fizyczna** – są to wszelkie działania polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej, nieprzypadkowych urazów, zranień, stłuczeń, złamań czy zasinień (np. popychanie, odpychanie, uderzania, duszenie, kopanie, zamykanie w domu lub niewpuszczanie do domu, nieostrożne pirackie prowadzenie samochodu, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielenie koniecznej pomocy, itp.)
- 2. Przemoc psychiczna** - to umyślne działania wykorzystujące nie siłę fizyczną, lecz mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie pozytywnego obrazu własnej osoby u ofiary, obniżenie u niej poczucia własnej wartości, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych (np. ignorowanie uczuć, obrażanie, wyśmiewanie z wartości, które ceni osoba doznająca przemocy, krytykowanie, upokarzanie i poniżanie, manipulowanie za pomocą kłamstw, domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna - wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie). Przemoc psychiczna jest najczęstszą formą przemocy i jest trudna do udowodnienia.
- 3. Przemoc seksualna** - polega na wymuszaniu niechcianych przez ofiarę zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy (np. niechciany dotyk, zawstydzające komentarze, ignorowanie potrzeb seksualnych, demonstrowanie zazdrości, odmawianie seksu jako kara, zmuszanie do niechcianych praktyk seksualnych, gwałt, krytykowanie zachowań seksualnych, sadystyczne akty seksualne).
- 4. Przemoc ekonomiczna** – to działania prowadzące do całkowitego finansowego uzależnienia ofiary od sprawcy (np. uniemożliwianie podjęcia lub utrzymania pracy, zabieranie oszczędności, nie informowanie o dochodach, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny, itp.)
- 5. Zaniedbanie** – to ciągle niezaspakajanie lub ignorowanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych, takich jak: potrzeby ochrony, miłości, zachęty, afirmacji, chwaleń itp.

Przemoc można podzielić także ze względu na przebieg:

- **Przemoc chłodna** – inaczej wyrafinowana, sprawca przemocy dużą uwagę zwraca na brak widocznych śladów, objawów, czy świadków stosowania przemocy. Często ten rodzaj przemocy jest określony jako przemoc dokonywana „w białych rękawiczkach”. Z tego rodzaju przemocą najczęściej mamy do czynienia w środowiskach o tzw. wysokim statusie społecznym.
- **Przemoc gorąca** - charakteryzuje się niekontrolowanymi wybuchami agresji, wściekłości, chamstwem oraz brutalnością. Sprawca nie przebiera w środkach okazując swoją złość i wyższość. Objawy przemocy mają charakter gorący i są widoczne dla społeczności, dlatego w takich przypadkach częściej interweniuje policja. Ten rodzaj przemocy jest charakterystyczny dla środowisk o niższym statusie społecznym.

Przemoc domowa rzadko jest czynem jednorazowym. Znacznie częściej jest procesem o długiej nawet kilkunastoletniej historii. Ma tendencję do powtarzania się według zauważalnej prawidłowości. Cykl przemocy składa się zwykle z trzech następujących po sobie faz:

- **Faza narastającego napięcia** – jest to początek cyklu, który charakteryzuje się wzrostem napięcia i natężeniem sytuacji konfliktowych. W tej fazie dochodzi do rozmaitych incydentów takich jak np. przejawy zazdrości, gniewu, kontrolowanie członka rodziny, używanie obraźliwych słów. Sprawca jest stale poirytowany i prowokuje kłótnie. Osoba, wobec której kierowana jest złość partnera stara się za wszelką cenę uspokoić sytuację zaspokajając żądania partnera i robiąc wszystko by poprawić mu nastrój. Przyczyny narastającego napięcia mogą tkwić poza rodziną. Sytuacja staje się nie do zniesienia i pojawia się agresja.
- **Faza ostrej przemocy** – następuje wybuch gniewu i wyładowanie agresji. Ta faza trwa stosunkowo krótko, ale może zakończyć się dramatycznie: pobiciem, uszkodzeniem ciała, a nawet śmiercią zaatakowanej osoby. Na tym etapie pojawia się u osoby doznającej przemocy przerażenie, bezradność, poczucie wstydu, ale także złość, która powoduje, że najczęściej w fazie trwania przemocy osoby, które jej doznały decydują się wezwać pomoc i złożyć skargę.
- **Faza miodowego miesiąca** – jest to faza skruchy i okazywania żalu ze strony sprawcy. Na tym etapie istnieje szansa, że jeśli sprawca chce utrzymać związek podda się terapii, a jego agresywne zachowania zostaną powstrzymane. Jednak bez trwałej specjalistycznej pomocy faza ta kończy się nawrotem przemocy spowodowanym ponownym wzrostem napięcia u sprawcy.

Przedstawione fazy cyklu przemocy zwykle powtarzają się; przemoc zatacza koło. Może to trwać wiele lat, przy czym zwykle skracają się fazy „miodowego miesiąca”, wydłużają i bardziej dramatycznie przebiegają fazy „narastania napięcia” i „ostrej przemocy”. To co kiedyś było przyjemnością, przekształca się w unikanie przykrości, bólu i cierpienia. Po pewnym czasie faza „miodowego miesiąca” zanika całkowicie, pozostają tylko dwie fazy przemocy.

Przemoc w rodzinie jest doświadczeniem traumatycznym, którego skutkiem są zarówno bezpośrednie szkody na zdrowiu psychicznym i fizycznym, jak i poważne długotrwałe problemy ujawniające się w życiu dorosłym, jako konsekwencje przemocy doświadczanej w dzieciństwie.

U dorosłych osób poddawanych długotrwałej przemocy występują poważne problemy fizyczne i emocjonalne. Do najczęstszych objawów będących skutkami przemocy należą: poważne obrażenia ciała, wzrost częstości chorób somatycznych związanych ze stresem (ból głowy, żołądka, bóle kręgosłupa i stawów), przygnębienie, smutek, obojętność, popadanie w depresję, niepokój, niekontrolowane wybuchy płaczu, śmiechu czy agresji, zmienność nastrojów, decyzji, niepewność, stany lękowe, w tym lęk przed bliskością, nieufność, poczucie zagrożenia, niska samoocena, kłopoty z zasypianiem, koszmary nocne, kłopoty z koncentracją, zwiększone spożycie środków psychoaktywnych, zaprzeczanie, obwinianie się, bezradność, adaptacja do przemocy.

Ofiary często zachowują się niezrozumiale, niejednokrotnie zmieniają zdanie i wycofują zawiadomienie o przestępstwie, bronią sprawcy. Zachowania te są w psychologii tłumaczone najczęściej występowaniem wyuczonej bezradności, zjawiska „prania mózgu” czy stresu pourazowego. Wycofanie się z aktywnych działań służących zmianie sytuacji i wyjściu z przemocy może wynikać z przekonania o bezskuteczności działań, popartego wcześniejszymi doświadczeniami. Bierność i rezygnacja są również często wynikiem technik manipulacyjnych, jakim ofiara była poddawana ze strony sprawcy, technik mających utrwalić w niej niską samoocenę i wzbudzić poczucie winy.

Na szczególnie poważne konsekwencje zachowań przemocowych narażone są dzieci. Bywają one bezpośrednimi ofiarami lub częściej - świadkami przemocy w rodzinie. Obok obrażeń cielesnych przemoc domowa powoduje, że dziecko żyje w poczuciu ciągłego strachu i zagrożenia, pozbawione jest miłości, zaufania i bezpieczeństwa. Niezaspokojenie tych podstawowych potrzeb wpływa na dalszy rozwój dziecka i jest przyczyną wielu schorzeń psychosomatycznych. Dzieci będące ofiarami wykorzystywania seksualnego wykazują wysoki poziom depresji, poczucie osamotnienia, myśli samobójcze, zaburzenia snu, nadpobudliwość, agresję, obniżenie samooceny i poczucie bezwartościowości. Maltretowanie psychiczne niekorzystnie wpływa na rozwój dzieci. Może prowadzić do nieprzystosowania interpersonalnego (brak poczucia bezpieczeństwa, niski poziom kompetencji społecznych, trudności w kontaktach z rówieśnikami), deficytów intelektualnych (deficyty w zakresie możliwości poznawczych, rozwiązywaniu konfliktów i kreatywności), problemów afektywno - behawioralnych (agresja, samoponížanie, lęk, wstyd i poczucie winy, wrogość i gniew, pesymizm i negatywizm).

Skutki przemocy pojawiające się podczas trwania zachowań przemocowych są zaledwie początkiem destrukcyjnego wpływu przemocy domowej. Konsekwencje przemocy ujawniają się często również po długim czasie, kiedy dziecko dorasta lub w jego dorosłym życiu. Odroczone skutki przemocy objawiają się w postaci różnych form niedostosowania społecznego. Trudności w nauce, wagarowanie, ucieczki z domu, udział w nieformalnych młodzieżowych grupach przestępczych, wysoki poziom agresji, nadużywanie alkoholu, branie narkotyków - to tylko niektóre ze sposobów ucieczki od problemu przemocy w rodzinie. Doświadczanie przemocy w dzieciństwie ma wpływ na całe dorosłe życie. Ofiary przemocy, zwłaszcza seksualnej, mają problemy z nawiązaniem i utrzymaniem satysfakcjonujących relacji z innymi osobami. Ponadto, zachowania przemocowe są dziedziczone i powielane. Często młodzi chłopcy wychowujący się w rodzinach, gdzie mężczyzna znęca się nad kobietą, uczą się agresji wobec kobiet, dziewczynki zaś postrzegają bicie, maltretowanie i wykorzystywanie jako elementy wpisane w rolę kobiety. Doświadczanie przemocy w dzieciństwie podwyższa ryzyko, że krzywdzone dzieci same staną się krzywdzącymi rodzicami.

Przemoc zagraża życiu, niesie ze sobą cierpienie fizyczne, rany, siniaki, ale nade wszystko powoduje niewyobrażalnie wielkie szkody psychiczne u ofiar, które najczęściej przez lata doświadczają znęcania się, wykorzystywania lub zaniedbania. Przemoc domowa to także poważny problem społeczny. Destrukcyjna siła niszczy cały system rodzinny, rozsadza go od środka, odbiera poczucie bezpieczeństwa i możliwość prawidłowego rozwoju najmłodszym członkom rodziny. Niesie ze sobą ryzyko dziedziczenia przez dzieci zachowań przemocowych i powielania ich w dorosłym życiu. Niezwalczona przemoc przybiera na sile, utrwała się i eskaluje niosąc negatywne konsekwencje dla uwikłanych w nią rodzin i dla całego społeczeństwa. Niezbędne jest zatem podejmowanie planowych działań mających na celu zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie, działań wpisanych w tworzenie i rozwijanie systemu przeciwdziałania przemocy, którego zasadniczymi elementami są specjalistyczne instytucje i profesjonaliści niosący pomoc osobom dotkniętym przemocą domową.

Z uwagi na powyższe fakty konieczne jest podjęcie działań zmierzających w kierunku edukacji społeczeństwa dostarczając wiedzy o zjawisku przemocy i sposobach radzenia sobie z problemami.

IV. PRAWO POLSKIE WOBEC PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE

Obszar przemocy w rodzinie z perspektywy przepisów obowiązujących w polskim prawodawstwie regulują dwa, podstawowe w tej mierze akty prawne: **ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2020 roku poz. 1444 ze zm.) oraz ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2020 roku poz. 218 ze zm.)**

Podstawowym przepisem prawa karnego związanym z przemocą w rodzinie jest **Kodeks karny**, który zawiera osobny rozdział dotyczący przestępstw przeciwko rodzinie i opiece (rozdział XXVI). Jednym z przestępstw opisanych w tym rozdziale jest przestępstwo znęcania się nad rodziną: **art. 207 §1 kk**, który brzmi następująco: „*Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat*”. Jeśli akty przemocy powtarzają się, a nie ma na to dowodów, lub sprawca przemocy uderzył po raz pierwszy, czyn ten może być zakwalifikowany jako uszczerbek na zdrowiu lub rozstrój zdrowia, wówczas należy powołać się na **art. 156 i 157 kk** (rozdział XIX), które opisują przestępstwa polegające na ciężkim uszczerbku na zdrowiu oraz naruszenie czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia.

Przemocą jest również wymuszanie współżycia lub takich jego form, które nie są akceptowane przez ofiarę. Jeżeli sprawca dopuszcza się gwałtu, który również w małżeństwie jest przestępstwem, może odpowiadać za przestępstwo na podstawie **art. 197 Kodeksu Karnego**, definiującego przestępstwo

zgwałcenia następująco: „*Kto przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza inną osobę do obcowania płciowego, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.*”

W **Kodeksie karnym** znajdujemy jeszcze wiele innych przepisów, które mają zastosowanie w przypadku zaistnienia przemocy domowej. Są nimi np.:

art. 190 kk – groźenie innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę osoby najbliższej,

art. 190a § 1 kk- wzbudzenie poczucia zagrożenia lub naruszenie prywatności osoby poprzez uporczywe nękanie

art 191 kk– stosowanie przemocy lub groźby bezprawnej w celu zmuszenia osoby do określonego zachowania

art. 200 kk – obcowanie płciowe z małoletnim poniżej 15 roku życia,

art. 208 kk – rozpijanie małoletniego lub nakłanianie go do spożywania alkoholu

art. 210 kk – porzucenie małoletniego poniżej 15 roku życia lub osoby nieporadnej ze względu na jej stan fizyczny lub psychiczny

art. 211 kk – uprowadzenie lub zatrzymanie małoletniego poniżej 15 roku życia lub osoby nieporadnej

art. 217 kk – uderzenie człowieka lub naruszenie jego nietykalności cielesnej w inny sposób

art. 278 i 279 kk – kradzież lub kradzież z włamaniem na szkodę osoby najbliższej

art. 288 kk- niszczenie, uszkodzenie cudzej rzeczy

Od roku 2005 w Polsce funkcjonuje **Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie**. Określa ona zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc.

Ustawa ta zobowiązuje osoby, które z racji wykonywania swoich obowiązków służbowych powzięły podejrzenie o występowaniu przemocy w rodzinie, do niezwłocznego zawiadomienia o tym Policji lub Prokuratury - **art.12:** „*Osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych powzięły podejrzenie o popełnieniu przestępstwa z użyciem przemocy wobec członków rodziny, powinny niezwłocznie zawiadomić o tym Policję lub prokuratora*”.

Nowe przepisy ustawy w istotny sposób wzmacniają gwarancję ochrony dziecka przed przemocą w rodzinie. Zgodnie z treścią **art. 12a** „*W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe ma prawo odebrać dziecko z rodziny i umieścić je u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej /.../, w rodzinie zastępczej lub w całodobowej placówce opiekuńczo – wychowawczej*”. Decyzja o odebraniu dziecka przez pracownika socjalnego ma być podejmowana wspólnie z funkcjonariuszem Policji, lekarzem lub pielęgniarką.

Interwencja w przypadku przemocy w rodzinie prowadzona jest w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”, wprowadzoną obszerną nowelizacją z 2010 roku ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Procedurę tę reguluje art. 9d ust. 1 ustawy, zgodnie z którym podejmowanie interwencji wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”. Wszczęcie procedury nie jest uwarunkowane uzyskaniem zgody ze strony osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Podstawę wszczęcia stanowi spełnienie przesłanki w postaci uzasadnionego podejrzenia zaistnienia przemocy w rodzinie (art. 9d ustawy). Organami zobowiązanymi na podstawie art. 9d ust. 2 przytaczanej ustawy do podejmowania i realizowania procedury „Niebieskie Karty” są przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, którzy w oparciu o zasadę współpracy przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego (art. 9d ust. 3 ustawy). Na podstawie art. 9d ust. 5 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie Rada Ministrów została zobowiązana do określenia w drodze rozporządzenia procedury „Niebieskiej Karty” i wzorów formularzy „Niebieska Karta”, wypełnianych przez przedstawicieli podmiotów realizujących wskazaną procedurę, mając na uwadze skuteczność działań wobec osób dotkniętych przemocą oraz dobro tych osób. Formularz „Niebieskiej Karty” składa się z czterech niezależnych części oznaczonych kolejnymi literami alfabetu – A, B, C i D.

Nowelizacja ustawy z 2010 roku nałożyła na gminy obowiązek powoływania zespołów interdyscyplinarnych oraz wprowadziła interdyscyplinarny model pracy służb w systemie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Przede wszystkim jednak uregulowano sposób obiegu dokumentacji, ujednolicono model pracy z osobą doznającą przemocy oraz z osobą stosującą przemoc.

V. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE ZAŁUSKI

Choć zjawisko przemocy w rodzinie istnieje, widoczna jest niechęć ofiar przemocy do uruchamiania procedury Niebieskie Karty. Pocieszający jest jednak fakt, że pokrzywdzone osoby częściej zaczynają mówić o istniejącym problemie. Wszak celem procedury Niebieskie Karty jest rozpoznawanie przemocy i usprawnianie pomocy oferowanej przez przedstawicieli różnych instytucji w środowisku lokalnym oraz tworzenie warunków do systemowego i interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną.

Na terenie gminy Załuski przemoc w rodzinie występuje w rodzinach o różnym statusie społecznym, często łączy się z problemem nadużywania alkoholu, niskimi dochodami. Przypadki przemocy zdarzają się w domach rodzinnych, w zamkniętym kręgu osób, gdzie świadkami są głównie

członkowie rodziny.

Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Załuski została przeprowadzona w oparciu o posiadane dane i statystyki. Oszacowanie zjawiska jest możliwe między innymi dzięki procedurze Niebieskie Karty. Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego w okresie od stycznia 2016 roku do grudnia 2020 roku otrzymał łącznie 98 formularzy Niebieskich Kart wszczynających procedurę od przedstawicieli uprawnionych podmiotów.

Tabela 1. Zjawisko przemocy w rodzinie wg danych GOPS Załuski

	NIEBIESKIE KARTY 2016 ROK	NIEBIESKIE KARTY 2017 ROK	NIEBIESKIE KARTY 2018 ROK	NIEBIESKIE KARTY 2019 ROK	NIEBIESKIE KARTY 2020 ROK
POMOC SPOŁECZNA	1	6	4	2	3
POLICJA	17	12	10	17	25
OŚWIATA	0	0	1	0	0
SŁUŻBA ZDROWIA	0	0	0	0	0
GKRPA	0	0	0	0	0
razem	18	18	15	19	28

Z powyższych danych wynika, że corocznie policja jest instytucją najbardziej aktywną w identyfikacji problemu przemocy w rodzinie oraz inicjowaniu procedury Niebieskie Karty.

Poniżej zostało zamieszczone zestawienie statystyczne dotyczące ilości wszczętych, prowadzonych i zakończonych procedur Niebieskiej Karty w latach 2016 – 2020.

Tabela 2. Liczba Niebieskich Kart w latach 2016-2020

ROK	NIEBIESKIE KARTY wszczęte	NIEBIESKIE KARTY zakończone
2016	18	13
2017	18	16
2018	15	21
2019	19	16
2020	28	21

Z powyższych danych wynika, że najwięcej procedur Niebieskiej Karty zostało wszczętych w 2020 roku. Na ten sam rok przypadła też największa liczba zakończonych procedur 2020 – 21. Taką samą wartość odnotowano w roku 2018.

W ramach prowadzonych procedur Niebieska Karta w okresie od stycznia 2016 roku do końca grudnia 2020 roku odbyło się łącznie 195 posiedzeń grup roboczych. Poniższa tabela przedstawia zestawienie danych w poszczególnych latach.

Tabela 3. Liczba spotkań grup roboczych w latach 2016-2020

rok	Liczba spotkań grup roboczych
2016	21
2017	46
2018	39
2019	46
2020	43
razem	195

Z powyższego zestawienia wynika, że najwięcej spotkań grup roboczych odbyło się w roku 2017 oraz 2019 roku- 46, jednak niewiele mniej w roku 2020.

Jeżeli chodzi o charakterystykę osób doświadczających przemocy w rodzinie, to w każdym roku zdecydowaną większość stanowią kobiety.

Tabela 4. Osoby, wobec których istnieje podejrzenie, że doświadczają przemocy w rodzinie z podziałem na płeć.

	Kobiety	Mężczyźni	razem
2016	18	0	18
2017	17	1	18
2018	13	2	15
2019	17	3	20
2020	27	1	28

Tabela 5. Osoby, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie z podziałem na płeć i wiek.

	Kobiety				Mężczyźni			
	razem	0-18 lat	18-67 lat	od 67 lat	razem	0-18 lat	18-67 lat	od 67 lat
2016	1	0	1	0	17	0	16	1
2017	2	0	2	0	16	0	16	0
2018	2	0	2	0	13	0	13	0
2019	4	0	3	1	15	0	15	0
2020	4	0	3	1	24	0	24	0

Z powyższej tabeli wynika, że wśród osób stosujących przemoc dominują mężczyźni w wieku 18- 67 lat. Na uwagę zasługuje też fakt sukcesywnego wzrostu liczby kobiet dopuszczających się aktów przemocy względem osób najbliższych.

Z informacji uzyskanych w trakcie prowadzenia procedur Niebieskie Karty w poszczególnych latach wynika, że osoby stosujące przemoc w zdecydowanej większości działały znajdując się pod wpływem alkoholu. Wśród działań pomocowych dla rodzin priorytet stanowiło więc rozwiązanie problemu alkoholowego, podjęcie współpracy z GKRPA w Załuskach.

V. CELE PROGRAMU I HARMONOGRAM REALIZACJI

Główne cele *Programu* to:

1. Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Załuski.
2. Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
3. Zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Cele ogólne będą realizowane przez:

- 1) budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy,
- 2) diagnozowanie zjawiska przemocy na terenie gminy Załuski,
- 3) podnoszenie kompetencji służb i instytucji w zakresie przemocy w rodzinie,
- 4) udzielenie pomocy ofiarom przemocy w rodzinie,
- 5) oddziaływanie na sprawców przemocy.

Działanie 1. Prowadzenie przez Zespół Interdyscyplinarny oraz grupy robocze zintegrowanych i skoordynowanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez:

- a) diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- b) opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach,
- c) rozpowszechnienie informacji o instytucjach oraz możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym,
- d) monitorowanie sytuacji rodzin dotkniętych przemocą,
- e) dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań,
- f) podejmowanie działań prewencyjnych w środowiskach zagrożonych przemocą,
- g) inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą ,
- h) udział w działaniach edukacyjno- informacyjnych,
- i) doskonalenie kompetencji zawodowych oraz zwiększanie profesjonalizmu osób zawodowo zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie poprzez udział w szkoleniach i warsztatach podnoszących umiejętności i kwalifikacje (wspólne szkolenia i wymiana doświadczeń zawodowych),
- j) monitorowanie i ewaluacja gminnego *Programu* przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Działanie 2. Edukacja i informacja skierowana do społeczności lokalnej:

- propagowanie skutecznych sposobów powstrzymywania przemocy,
- obalanie mitów na temat przemocy,
- wspieranie różnych form spędzania wolnego czasu promujące zachowania nieagresywne,
- organizowanie spotkań edukacyjnych dla dorosłych mieszkańców oraz dla dzieci i młodzieży,
- przygotowanie i dystrybucja ulotek, plakatów, broszur o charakterze profilaktyczno – edukacyjnym ,
- promowanie zachowań nieagresywnych i społecznie pożądaných wśród dzieci i młodzieży poprzez realizację programów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy.

Cel 2. Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec sprawców przemocy w rodzinie.

Działanie 1. Izolowanie sprawców od ofiar.

Działanie 2. Udzielanie informacji sprawcom przemocy na temat programów korekcyjno – edukacyjnych.

Działanie 3. Przeprowadzanie rozmów z osobami stosującymi przemoc – spotkania z psychologiem, terapeutą uzależnień.

Cel 3. Zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie

Działanie 1. Prowadzenie działań interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy, w szczególności w oparciu o procedurę Niebieskie Karty.

Działanie 2. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.

Działanie 3. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą bezpłatnej pomocy w formie poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego.

Działanie 4. Wszelkie inne działania wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mogące przyczynić się do powstrzymania przemocy w rodzinie, a nieujęte w niniejszym *Programie*.

Wszystkie działania zmierzające do realizacji głównych celów *Programu* będą realizowane w sposób ciągły przez cały czas realizacji *Programu*.

VI. REALIZATORZY PROGRAMU

Głównymi realizatorami *Programu* będą:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Załuskach,
 - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Załuskach,
 - Policja,
 - Kontraktowy Ośrodek Zdrowia w Załuskach,
 - szkoły z terenu gminy Załuski,
 - Sąd Rejonowy w Płońsku,
 - Prokuratura Rejonowa w Płońsku,
- oraz organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe

VII. PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

1. Zmiana postaw społeczeństwa lokalnego wobec przemocy w rodzinie.
2. Spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie.
3. Spadek liczby rodzin, w których interwencje służb pomocowych podejmowane są wielokrotnie.
4. Wzrost liczby osób profesjonalnie pomagających rodzinom doświadczającym przemocy w rodzinie.

Realizacja *Programu* powinna przyczynić się do poprawy stanu bezpieczeństwa życia codziennego rodzin z terenu gminy Załuski.

VIII. FINANSOWANIE PROGRAMU

Źródłem finansowania *Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie* są środki własne będące w budżecie gminy Załuski.

IX. EWALUACJA PROGRAMU

Ewaluację *Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie* prowadzić będzie corocznie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Załuskach.

Wyniki ewaluacji zawarte będą w sprawozdaniu z działalności GOPS za poszczególne lata realizacji *Programu*.

Ewaluacja będzie uwzględniać:

- 1) Diagnozę problemów przemocy w gminie.
- 2) Ocenę stopnia realizacji celów zawartych w *Programie*.
- 3) Ocenę efektów podejmowanych działań.

Wskaźniki ewaluacji:

- 1) liczba rodzin, którym udzielono wsparcia i pomocy,
- 2) liczba szkoleń dla kadry służb pomocy społecznej i innych podmiotów - realizatorów *Programu*,
- 3) liczba wdrożeń procedury „Niebieskie Karty”,
- 4) liczba osób i rodzin objętych terapią,
- 5) liczba sprawców przemocy objętych programami korekcyjnymi,
- 6) liczba spotkań i programów edukacyjnych dla dorosłych mieszkańców oraz dla dzieci i młodzieży,

7) liczba rodzin, w których udało się rozwiązać problem przemocy w rodzinie lub złagodzić jego skutki na tyle, aby umożliwić rodzinom prawidłowe funkcjonowanie w środowisku.

Poza tym, zgodnie z zapisem Uchwały Nr 270/XXXVIII/2010 Rady Gminy Załuski z dnia 25 października 2010 roku w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Załuskach oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania, Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego zobowiązany jest do przedkładania Wójtowi Gminy Załuski sprawozdań z pracy Zespołu w terminach: do 31 lipca – sprawozdanie półroczne z danego roku, do 31 stycznia- sprawozdanie roczne za rok poprzedni.